

מדינת ישראל
הכנסת

ש.ז.

פרוטוקול מס' 57/ב

מישיבת ועדת החינוך והתרבות שהתקיימה
ביום ג', כ"ז באייר תשי"ז - 28.5.57
בשעה 11.05.

גובחים:

- חברי הוועדה:
- ש. פרסיץ - היו"ר.
 - ר. הקטין
 - פ. זואריץ
 - ס. כפרי
 - ד. בצר
 - י. סמילנסקי
 - ר. צברי
 - א. רזיאל-נאור
 - י. רפאל
 - א. תלמי

מוזמנים:

- מ. אבידור - המנהל הכללי במשרד החינוך והתרבות.
- י. שריד - המטנה למנהל הכללי במשרד החינוך והתרבות.
- ד. סטנר - היועצת המשפטית במשרד החינוך והתרבות.

סדר-היום:

- א. שאלות ותשובות.
- ב. תשובת המשרד לדיון על בעור הספרות הקלוקלת והערות חברי הוועדה לתשובה.
- ג. המסך הדיון על סקירת נציגי המשרד.

=====

היו"ר ש. פרסיץ: פותחת את הישיבה.

אמנם קבעתי סדר-יום אחר לישיבה זו. אולם מכיון שדוקטור אבידור לא יוכל להשתתף איתנו טחף הוא מבקש שנשנה את סדר-היום ונדון היום בספרות הקלוקלת. אני בטוחה שאינכם מתנגדים לכך.

ד. הקטין:
קיבלתי מכתב מארגון הטוענות האזוריות והם כותבים שבאזורים מסויימים כבר איזור עזתה, חבל מעין, הרי יהודה, חבל לכיש ועוד ישנם כ-1224 ילדים שאינם נמצאים במסגרת הילדים המקבילים הזנה למרות שהם זקוקים לכך. הם פנו בקשר לכך גם למשרד אך טרם קיבלו תשובה. היכן ההבטחה שקיבלנו שבטידה ותזרום העליה ויהיו בה ילדים הזקוקים לתזונה הם יקבלו זאת?

נוסף לכך, ישנם עוד ילדים הצריכים לקבל ארוחת צהרים ולא ניתן תקציב עבורם. כלומר, במיכוס ישנם כ-2500 ילדים הזקוקים לתזונה. התביעה היא שמשרד החינוך והתרבות יקציב את הסכומים הדרושים לכך.

ב-27.5 התפרסמה ידיעה בעתונות ש-3500 תלמידים בוגרי בתי-הספר היסודיים יקבלו הנחות מסכר ליסוד. האם כבר ידוע כמה ילדים יירשמו לבתי-הספר התיכוניים? מה היסוד לידיעה הזו?

ט. אבידור:
לא אוכל להשיב עתה על שתי השאלות אלא רק על אחת.

הידיעה שנתפרסמה בעתונות על 3500 תלמידי בתי-הספר היסודיים שנמצאו ראויים ללימוד תיכון, ומכילת הם נכנסים למסגרת ההנחות מסכר ליסוד. כידוע לכם, ישנם 3 יסודות עליהם אנו מתבססים במתן ההנחות: הליסודים בבית-הספר ב-2 השנים האחרונות וחוות דעת מנהל בית-הספר והמורים, הסקר שערכנו בסוף כיתה ח' והמצב הכלכלי.

אשר לידיעות מבית-הספר - קיבלנו; כן ערכנו מבחן שאותו מסכמים. כבר הספיקו לסכם חלק ניכר מהמבחן ולצרף לידיעות שקיבלנו מבית-הספר. לכן אנו אומרים שאנו יודעים ש-3500 תלמידים מתוך 20,000 שנבחנו הן מבחינת הלימודים והן מבחינת הסקר ראויים לקבל הנחות.

ב. גשורת המשרד לדיון על בעור הספרות הסלוקלת והערות חברי הוועדה:

ט. אבידור:
משרד החינוך והתרבות נתבקש לפתח את הטעם הטוב והסקורי בקרב הנוער שלנו ולהודיע על וסמן הדרכים שחפצים ללכת בהן כדי להגשים כך לוועדת החינוך והתרבות את הדבר הזה.

אין צורך לומר, כי הבעיה איננה ניתנת לפתרון קצר. כידוע לכם, נתקיימה ישיבה של סופרים אצל שר החינוך והתרבות. היו אלה בעיקר מחברי ספרות ילדים. אנו גם פרסמנו חוברת בקשר לכך ואנו ממשיכים לטכס עצה כיצד אפשר להקל על פרסום ספרות ילדים במחירים מוזלים. אני מאמין, כי על-ידי ספרות מתאימה לילדים במחירים נוחים אפשר לספר את הישג הנוער.

אגב, כמה מעתוני הילדים ממליצים על ספרים טובים לקריאה. אני מבין גם שמערכות העתונים נועצות במפקחים שלנו, כי הילדים קוראים בסידה רבה שנועונים אלה. על-כן גם בזה אני רואה טעמו מהתועלת.

נוסף לכך, אנו עומדים לפזם בימים הקרובים הסלצה לכל ספרות בתי-הספר על ספרי קריאה לכל הכיתות. תהיה זו רשימה גדולה שתשמש מדריך טוב למורים כדי שיוכלו להמליץ בפני התלמידים על הספרים המתאימים. כטובן שאין רשימה סופית. אולם כיום המורים העוסקים בכך, ובעיקר, בבתי-ספר קטנים אינם יודעים על מה להמליץ.

28.5.1957

תשובת המטרה לדיון על בעור הספרות הקלוקלת והערות חברי הוועדה.

מ. אבידור:

נוסף לכך, התחלנו לחשוב במזכירות הפדגוגית כי צד להביא את הענין הזה בפני המורים. על המזכירות הפדגוגית יהיה לטכס עצה ואנו נקבל ממנה הצעות. אנו חושבים בראשית שנת הלימודים הבאה להקדיש תשומת לב רבה יותר לענין זה.

היו"ר ט. פרטיץ:

תחילה מברכת אני על הפעולה הנעשית על-ידי המטרה הבאה להוזיל את הספר הטוב ועל-ידי-כך לחסום את דרך בפני הספר הזול.

בטביל הנוער

ובאמת, בימים האחרונים נתקלתי בהצעות להוזלת הספר, אשר הן, לפי עניות דעתי, זלזול בספר מפני שכאן באים לתת את הספר בצורה מנוולת על חשבון הנייר. דרך זו יתכן שלא-תבלום את הספר הרע, אבל היא תנבל את הספרים הטובים בצורתם, זו הצורה המוסכת. ומנדילה בין הספר והרע. דברים כאלה הציעו גם ל"אמנות". אולם גם אני מו"ל ותיק וכדאי היה שתסמעו גם את דעתי בעניינים אלה.

אולם, כל זמן שהקולנוע יהיה ללא כל ביקורת ותתפרסמה כל התמונות המגרות את האלמנטים האלה לא נוכל לעצור בעד תופעות כאלה.

האם פנייתם למטרה שיפעילו את סעיף 179 כי בזמנו אמר דוקטור אבידור שיטנו סעיף מכויים המאפשר למטרה לבער כל דבר העוסק בפורנוגרפיה.

א. תלמי:

לדעתי, הדבר היסודי ממנו סובל הנוער שלנו הוא חוסר ספרים. בספריות אין די ספרים והן נבלעות על-ידי הנוער. כן יוצא שנער בן 11 קורא ספר המתאים לנער בן 15 שנה. כלומר, ספריות הילדים והנוער דלות. נשאלת הסאלה כיצד להעטיף את ספריות הילדים והנוער?

טוב היה לו היתה לנו קרן מיוחדת המטפלת בתרגום הטוב; היא אולי היתה יכולה להתקשר עם סופרים טובים שייעשו את עבודת התרגום. כן יש להמליץ במניחתי על ספרים מתאימים שרצוי לתרגם.

כן הייתי ממליצה על דיון ממצה של מורים וסופרים כדי לברר מהם הנושאים שהיו רוצים לראותם בנושאים בספרותנו. אף להזמין אצל הסופרים ספרים על נושאים המתאימים לילדים בני 14 שנה.

הביקורת על הספרות הקלוקלת צריכה להעשות בדרכים טובות; אפשר לפנות באגרות להורים ועוד. אולם הבעיה העיקרית היא שאין לנו די ספרים ולכך צריך להרתם.

ד. צברי:

עדיין לא ברור לי מדוע מוסרים ענין זה לסיפולף של הנופריים? כי הרי לא כל סופר הוא יזהר כמילנסקי או אסמן, כלומר, לא כל סופר הוא גם פדגוג. לכן אין צורך לקרוא דווקא-לסופרים על-מנת שיעזרו בפתרון הבעיה. אולם חשוב יותר, כפי שנאמר כאן, לקרוא לכינוס מורים ומחנכים. כן יש

28.5.1957

תשובת המסרד לדיון על בעור הספרות הקלוקלת והערות חברי הוועדה.

ד. צברי:

לדאוג לכך שבכנס כזה יהיו גם פסיכולוגים שיוכלו להגיד מה דרוס לילד בגיל זה ומה יש להעמיד במרכז התענינותו. בדרך זו אפשר יהיה לכוון את התרגום ואת הכתיבה לגילאים הסוגים.

דבר שני שעלינו לעמוד עליו הוא שהן הסיבות לתופעות הללו, כדי למצוא דרכים לתיקון המצב, לדעתי, צריך היה לקרוא לכינוס של מו"לים ולהביא לידיעתם את המצב ולתת להם את ההרגשה של סותפות לגבי חינוך הדור.

אין ספק שצריך כאן מעין צנזור חבודק את ספרות הילדים והנוער - זוהי חובת המסרד לדאוג שיהיה אדם כזה.

י. רפאל:

אני חושב שהתשובה שנתן דוקטור אבידור אינה ממין הטענה, כי הדיון על ספרות ילדים - זוהי פרשה לחוד ואין בה משום מתן תשובה על אותה שאלה שעורר חבר-הכנסת כהנא.

דעתי טובה מדעתה של חברת הכנסת תלמי ואני חושב שספרות הילדים שלנו עסירה. אמנם הספריות דלות.

אני חושב שדברי הטר בכנסת בזמנו לא תרמו תרומה נאותה והוא מייעט בגודל הסכנה של הפרסומים הללו. והתוצאה היתה שעתו של מסויימים, כמו זה של "הארץ שלנו" אמר, כי פרסומים מסויימים מעלים את ה; כן הדבר לגבי עתון כמו דימון הנתמך על-ידי גורמים אחרים מאד במדינה - כל אלה מעידים שיש לעשות משהו בסטח זה.

ישנו בחוק הפלילי סעיף היכול לפתור את הבעיה, אך הוא איננו מופעל. אם יופעל סעיף זה, (179) ירוסנו הדברים. ואם לאו - אזי יהיה מקום לדבר על אמצעים אחרים. סעיף זה מצבר על פרסומי תועבה. על המסרד לחשוב יפה כיצד למצות את עומק הדיון של סעיף 179 ואם הסעיף הזה איננו מועיל - לחפש דרכים אחרות.

א. רזיאל-נאור:

אשר לעריכת רשימות ספרים, אשר עליהם ימליצו המורים בפני התלמידים - זהו דבר חשוב כשלעצמו. אולם אינני יודעת אם זה יפתור את הבעיה. הנוער נבית-הספר היסודי אינו נזקק לעתונות הילדים כמו: "הארץ שלנו" או "הבוקר שלנו" - ואחרים. נוסף לכך, אין עדיין התחלה לבירור הדברים מאחר שנאמר לנו, כי בשנה הבאה ידונו על כך במזכירות הפדגוגית. לדעתי, המצב הולך ומחמיר ואחד הגורמים להתפרקות הנערים זוהי האחיזה בספרות הזו. אני מסתוממת על המסרד שדחה את הדיון בבעיה זו לתחילת שנת הלימודים הבאה. והן עד אשר יגיעו למסקנות טוב יעבור זמן רב.

אינני גורמת צנזור לספרים. אולם הפער גדול מדי בין הקיים עתה לבין הנהגת צנזורה לספרות ילדים. אני חוששת בפני הדרך של הזמנת מו"לים כדי להשיל עליהם את התפקיד להמציא ספרים, כי לפי מה קובעים מיהו המו"ל הרצוי, על-פי מה נקבע הדבר ועוד, כן מכופקת אני עדיין מי צריך לדון בענין זה, האם ספרים או מו"לים? יש

28.5.1957

הערות חברי הוועדה לתשובת המשרד לדיון על בעור הספרות הקלוקלת.

א. דזיאל-נאור:

פנים לכאן ולכאן ולא תמיד יודעים המו"לים מהו ספר טוב ואחר-כך רוצים שהילדים ידעו את ביאליק, אורי צבי גרינברג ואחרים בטעה שכלל לא נתנו להם את האפשרות לדעת זאת ולהבחין בין טוב ורע.

לדעת, צריך משרד החינוך והתרבות להכנס

לענין זה, יש לבדוק את הצעותיו של חבר-הכנסת רפאל ולראות אם אפשר להעזר באותו סעיף של החוק הפלילי. כן אולי צריך-היה לקרוא לכנס של העתונאים כדי לדון בכל אותן הכותרות מסוג זה, אולם, בעיקר, תמהה אני על כך שהמשרד החליט לדחות את הדיון במזכירות הפדגוגית בשאלה זו לתחילת שנת הלימודים הבאה.

ד. נצר:

אינני רוצה להכנס לכל הבעיות הללו. כל אלה הן שלות מכובדות מאד הדורשות מחשבה ובירור. כן אינני יכולים שלא להתייחס לעובדה שקובעת התפוצה.

אינני ממליצה על הטיסה הזו שיאמרו לסופר

מה לכתוב, כי סופר כותב בטעה סניחן לו הדבר ולא לפי החלטות.

אולם בענין זה חשוב שתהיה איזו שהיא התערבות

תחיקתית ואז נוכל לומר שעתון כזה או אחר, או שבועון זה או אחר אינם יכולים לפרסם את דבריהם. וזאת, מאחר שאני רואה שבועון כה מגדח יצרים כמו "העולם הזה". אינני יודעת מי מוציא את "רימון" ואינני מאושרת מעתון זה, ואינני יודעת לאיזה ממדי תפוצה הוא יגיע, דבר ידוע הוא, כי אין לנו שבועונים טובים. אולם במידה ותהיה תחיקה בענין זה אפשר יהיה לאסור את הפצתו של שבועון זה או אחר, כי במספט נערי הגימנסיה התברר שהכל קראו את "העולם הזה" - עתון המסמין את כולם ואת הכל וטובים דיבות. יש לתת לנער צעיר במה להאמין. ישנה צנזורה על דברים רבים וחשובים, אזי גם כאן יכולה להיות צנזורה. אולם צנזורה על מידת השפעת הדברים הללו על נפש הילד, כלום על זה אין לנו צנזורה?

ברור, כי אינני תמימת דעים שהודעת סר החינוך

והתרבות בכנסת הביאה לכל הדברים הללו. אולם אני חוזרת להצעת שיש צורך כאן בהתערבות תחיקתית מפני שכל עוד ישנה התחרות בין העתונים, הן מבחינה עסקית והן מבחינת התוכן לגבי ספרות קלוקלת, ברור שיש צורך בתחיקה.

אולם, לדעת, צריך היה להעלות את ענין

הכרטיס המיוחדים לנוער.

ט. כפרי:

מדוע אנו דנים בשאלה זו מחדש?

קייבלנו תשובה שלא סיפקה אותנו, ואנו דנים בכמה שאלות נוספות.

היו"ר ט. פרסיץ:

הערות חברי הוועדה לתשובת
המשרד לדיון על בעור הספרות
הקלוקלת.

י. שריד:

אני רוצה להתייחס לדבריה של חברת הכנסת
רזיאל-נאור ולהסביר מדוע אנו דוחים את
הפדגוגית לתחילת שנת הלימודים החדשה.

הדיון בטאלה זו במזכירות

הדבר הקל ביותר הוא להוסיב את המזכירות
הפדגוגית. אולם דעתי האיטית היא: ואינני חושב, כי המזכירות הפדגוגית
יכולה לפתור את השאלה אם היא טוב, יום, יומיים או יותר. המזכירות
הפדגוגית יכולה לעשות רק דבר אחד והוא הדבר שעשינו - למצוא דרך
כיצד להמליץ בפני הנוער על הספר הטוב במידה שהוא ישנו בשוק בארץ.

אולם כיצד להגיע לספר הטוב ושיכתבו ויתרגמו
אותו תרגום נכון וטוב - כל הבעיות הללו המזכירות הפדגוגית אך
המשרד אינם יכולים לפתור. עובדה היא שכאן חזכירו את ענין
הצנזור וכבר החל ויכוח בקטר לכך. מטום כך אני אומר, כי אין לשאלה
הזו פתרונות בדרך הרגילה של פתרון בעיות. כאן ישיבות לא יועילו.

כינסנו את כל הסופרים הכותבים ספרות ילדים,
אשר ביניהם ישנו סופרים בעלי טעם ואחרים שאינני מחשיבם כלל והצטערתי על
שאנו מעוררים אותם לכתיבה. אבל בכל זאת כינסנו את כל הסופרים ואינני
יודע עדיין מה יצמח מכינוס זה ומעוד שני כינוסים כאשר נכנסם.
ברור, כי קודם כל צריך להיות ספר טוב מקורי. ואשר לפרסומי התועבה -
משרד החינוך והתרבות לא יפתור שאלה זו. זוהי שאלה שאם ניגע בה באופן
רציני היא תסעיר את המדינה, כי כאן מתחילים עניינים סדניים. למשל, ישנו
עתון מכובד מאד המפרסם לפעמים פרסומי תועבה. כמובן שכאן תתחיל הבעיה
של חופט העתונות במדינה דימוקרטית או שזוהי מדינה סוטאליטארית. כאשר
אני מדבר עם עתונאים ושואל אותם מדוע הם מפרסמים דברים כאלה כמו "חיי-
הלילה של תל-אביב". אזי הם עונים על כך שזהו חומר מחנך למידות טובות,
מפני שחיי הלילה קיימים בתל-אביב ואם נתעלם מבעיה זו, יתנהגו כפי
טמתנהגים. לכן אנו מעלים את הבעיה מתוך מגמת הוקעה. כמובן שקשה
להתווכח אתם היכן כאן הצד הפדגוגי והיכן כאן הצד המכחרי שלטמו הוא עוטה
את הדברים הללו. לכן, במצב כזה לא הייתי ממנה צנזור שיפסוק הלכות
בכמה שאלות גדולות.

דובר כאן על מקרים כאשר העתון מוציא
דיבות. אולם אנשי אותו עתון אומרים, כי זוהי האמת לאמיתה ואחר-כך
עליך להוכיח שאין זו אמת. מטום כך אני אומר, כי לא משרד החינוך
והתרבות יפתור שאלה זו, מפני שזוהי שאלה ציבורית ממדרגה ראשונה
הנוגעת במהות המסטר שלנו ואם ישנה עתונות חופטית, או שיש לה
סייגים כגון שישנם סייגים לגבי עניינים צבאיים היכולים לפסח את בטחון
המדינה.

מ. אבידור:

נסמעו כאן מספר הצעות שנדון בהן בכובד ראש.
אולם אין כאן פתרונות קצרים ובדוקים, כי
6 חברי-כנסת, מהם מורים, מחנכים, עסקנים
אחת מוסכמת.

ישמתי לי שדיברו כאן
ציבוריים ולא סמעתי כל דעה

ההגנה על נפש הילד - כבר דנו בכך
מחנכים ופסיכולוגים ואין דרך אחת בדוקה וההצעות מסתנות מדי פעם.

28.5.1957

הערות חברי הוועדה לתשובת
המטרה לדיון על בעור הספרות
הקלוקלת.

מ. אבידור:

אשר לצורך בתחיקה - קיים סעיף 179 שהוא
רחב למדי. אולם השאלה היא כיצד להפעילו. כמובן, שהמטרה היא המטפלת
בכך ואני מסכים שיש לשים לב לו יותר.

חברת-הכנסת רזיאל-נאור טוענת לגבי דחיית
הדיון בענין זה. אולם אמרתי, כי המזכירות הפדגוגית דנה בענין זה.
אבל כנחיל בפעולה בראשית שנת הלימודים הבאה, אם נדון בכך עתה, בסוף
שנת הלימודים, הרי לא נוכל להגיע לפתרון, כי אין זו שאלה שפותרים
אותה מהיום למחר, אלא יש כאן לטכס עצה בזמנים מתאימים.

חברת-הכנסת-תלמי עמדה על מספר הספרים
המצומצם שיטנו בספריות. אולם עלי לציין, כי לפני 15 שנה היה המחסור
גדול יותר. אמנם אפשר להזמין תרגומים, אבל אינני חושב שאפשר להזמין
ספרים מסופרים. על-כל-פנים ענין הצנזורה שהוזכר כאן הוא ענין לחקיקה.
אנו, מטרה החינוך והתרבות, סוברים שאין כל טעם בצנזורה לספרות.
כי אז צריך צנזורה מוקדמת לספרות ילדים.

אשר לענין ההגנה על נפש הילד - הרי יש
לשים לב שאם טר החינוך והתרבות יודיע שבועון מסויים איננו
טוב לנוער תעלה תפוצתו בעוד 10,000 תפסים, כי איסורים וגיבויים ביחס
לנוער מהווים דבר טוב ביותר כדי להשיג את המטרה ההפוכה מזו שרוצים.

לו היו מעמידים לרשות המטרה מיליון ל"י
כדי להוציא שבועון טוב לנוער, והיינו מעסיקים את טובי הסופרים והיינו
מוכרים אותו בחינם או במחיר זול - היינו פושטים את הרגל, כי גם לגבי
הדרכים החיוביות יש לבדוק את הדברים ולא סתם להזמין סופרים. אין כאן
דרך המלך, ומטום כך אנו נועצים לא רק בסופרים אלא גם במחנכים, כמו"לים,
עורכי עיתונים ועוד - ניוועץ בכולם ונחפשי דרכים, להיגד לבער את
הספרות הקלוקלת על-ידי צווים, אלא כיצד יש להפיץ את הספרות הטובה.
כלומר, שהטוב ידחה את הרע.

אשר לסרטים - אומרים שגם כאן איסורים
הם כגולה בדוקה להביא את הנוער לסרטים אלה. אף המטרה טוענת שאם עליה
לבדוק שלא יכנסו לסרט מסויים נוער למטה מגיל 16 יש להעמיד לרשותה עוד
סכומי כסף. אולם ברור שאסור שתהיה כאן שאננות, אם כי איננו חושבים
שחכמה כאן גדולה; אך איננו שאננים. אולם יש להמנע גם מפוזרות כאשר
הכוונה טובה יכולות התוצאות להיות רעות.

האם חברי הוועדה רוצים לסכם את הדברים
בהחלטה מסויימת? חיו"ר ט. פרסיץ:

אני הייתי מציע שלא לסכם את הדברים, ובעיקר,
מאחר שהמטרה בוודאי יטפל בכך ויזרז את
הטיפול, שנחזור לענין זה בעוד 3 חדשים.

ה ח ל ט ה :

לקבל את הצעתו של חבר-הכנסת רפאל.

ג. המסך הדיון על סקירת נציגי המשרד:

א. רזיאל-נאור:

אשר לענין רישום הילדים לגנים - לפני צאת הכנסת לפגרת הפסח, בעקבות הדיון בתקציב שמענו, כי יתכן והמשרד ייאלץ לחזור לשיטת תשלומי ההורים עבור גילאי 5. האם חוטבים לחדש הנסיון שהיה? הייתי רוצה לסמוע תשובה מוסמכת בקשר לכך.

העיקר כאן והאם אלה טפגער בו
הוא נענטו?
אשר לתלונות שהיו בעת הרישום - לדעתי, באיזו מידה היתה פגיעה ממשית בחוק

אשר למסקנות ועדת צלסנר ביחס לחינוך התיכון - כבר עמדו על כך בוועדה שבדיקת המצב הסוציאלי לרגל הכנסת הילד לבית-ספר תיכון תהיה מסובכת ואפילו חמורה מאד. עדיין ישנו חלק נציבור שאינו מוכן לפתוח את נגעי לבנו ולהעמידם לבדיקה.

כן לא הוברר לי די הצורך כיצד מתכנן המשרד את הסתתפות המועצות והעיריות בתקציב בתי-הספר התיכוניים? האם אין המשרד חוטב שהגיעה העת להתחיל בתכנון חוק חינוך תיכון לא-רק לגבי הפיקוח על הלימודים ורמתם, אלא גם לגבי הסדרים אדמיניסטרטיביים, מפני שבדרך שאותה הציעה לפנינו המשרד יש מסום התחלת הפיכת המוסדות עירוניים. האם חשב המשרד על צורת הדברים?

כן אני מוצאת לנכון להזהיר בפני הדרך של הטלת אחריות באופן סתמי על העיריות מבלי לבוא לידי הסכמים מוקדמים לפני תחילת סנת הלימודים.

כאשר נוגעים בעניני החינוך התיכון ולא רק בתחום שכר הלימוד והענינים האדמיניסטרטיביים, יש לעמוד גם על תכנית הלימודים ומן הראוי שתיתן אולי פאן תשובה יותר יסודית. אחזור על דברי שאמרתי במועצת החינוך. נאמר לנו, כי במחלקה השיטית יש בסך-הכל שתי שעות עברית שמהן יש ללמד גם דקדוק וגם ספרות. אינני זוכרת אם המדובר הוא לגבי החינוך התיכון בדרך כלל או רק לגבי בתי-ספר תיכוניים של ערב. אולם, מה אפשר ללמוד בסעתיים אלה? הן הדבר החשוב ביותר שבית-הספר התיכון יכול לתת הוא לפחות את הלשון בצורה יסודית.

כן יש לבדוק באופן יסודי את בעיית לימוד ההיסטוריה, וגם כאן אחזור על עצמי ואני מבקשת שליחה דובר על שינויים בתקן והוטפת שעות ללימודים העיוניים. שמחתי לסמוע זאת. השעות האלה שיווספו יהיו להעמקת התודעה היהודית ולימוד האזרחות.

אביא כאן דוגמאות: 1. עדיין לא ברור למורים כיצד יש ללמד אזרחות? כי אין כל הנחיות ברורות. יש ומורים חוטבים שמותר להן לחוות דעות והסקפות ולכוף אותן על התלמידים, עד כדי כך שבסיכומים בכתב הם מבקשים התלמידים יכתבו כפי שאמר המורה בכיתה; ואם אין התלמידים כותבים כך הם צפויים לא רק ללא מספיק אלא גם להוקעה.

2. בכיתה ו' בנית-הספר בפרדס-חנה מסביר המורה את גרונני המפלגות והוא מוכרח לחסמיע בכיתה, כי תנועת החירות היא תנועה פשיסטית. ישנו ילד אחד בכיתה שהוריו הם חברי תנועת החירות והתוצאות הישירות היו שהילדים מצטופפים סביב הילד הזה ואומרים לו שהוא פשיסט.

א. רוזיאל-נאור:

3. ישנו ספר היסטוריה של דוקטור אפרים טמאל
הנלמד בבית-ספר תיכון בכיתה הסמינרית ויש בו דברים מוזרים כמו, אה
מספרים על מאורעות 1920/21 בירושלים ועל הגנת ירושלים ואין מספרים מי
עמד-בראשה. אזי אם כותבים על כך, יש לכתוב את הכל; ואם לא כותבים
זאת, אזי שלא ייחשב לספר יסודי שלפיו לומדים את הדברים.

אינני בין המעוררים על השינויים בתקן, כי
מוטב שאותן השעות שהיו מיועדות ללימוד חקלאות בסעה שאין קרקע ליד
בית-הספר ילמדו בהן. אולם אני מזהירה שלא נבזבז את השעות הללו.
פסבדו-מסהו.

אשר למגמה של מלאכה מורחבת - עקב הנסיון
של הכיתות הסדום-מקצועיות אין לפגוע בשיעורי המלאכה והחקלאות הרגילים.
אולם, אם בכיתה ד' יצטרכו מקצועות אלה להבלע בהוראה הכוללת של כיתה ד',
אזי ידועה התוצאה מראש, כי כאשר נגזר עלי ללמד תפירה לימדתי שירה. לכן,
דעתי היא, כי הבעיה הזו טעונה הבהרה נוספת ואם כיתה ד' היא כיתה של הוראה
כוללת או יש בה כבר חלוקה חדרגתית למקצועות, יש לבחון מחדש אם הדבר
לא יביא לידי סטטוסם הגמור של המקצועות הללו.

אשר למסך הלימודים בסמינרים - לדעתי,
יש לעמוד על כך שתקופת הלימודים בסמינרים לא תתקצר. יש לכלול את מספר
הסבועות בתוך תכנית הלימודים ולא לשנות מהתכנית שאותה התווה לו
המסדר לפני כן.

היו"ר ס. פרטיק: נמסיך בנושא זה בישיבה הבאה.

אשר לסיוור - נדמה לי, כי אפשר לקבוע
שהוא ייערך בימים 9 ו-10 ביוני.

הישיבה ננעלה בסעה 12.45.